

TERS YANIT

Ters yanıtların en şiddetli duygusal etkisi tartışma kavramının kendisi üzerinde olur. Bu tür yanıtlar, karşımızdaki kişinin sözlerinin gizli bir anlam içerdiği imasıyla bu sözleri kötüler. Bir işveren ya da şef işçinin meslek yaşamındaki geleceğine ilişkin görüşlerine karşılık olarak "Bütün bunları neden anlatıyorsun bana?" diyorsa (neden anlattığını açıkça bildiği halde bunu bilmeklikten gelerek), aslında işçiye şunu söylemektedir: Anlattıkların niyetini açıkça belirtmiyor; gerçek niyetini gizliyorsun.

(...)Bu süreç Foucault'nun şu görüşünü yansıtır: "Ne zaman ki sağlıklı, normal ve yasalara saygılı bir yetişkini bireyselleştirmek isteriz, ona, ruhunda ne ölçüde çocukluk bulunduğunu, hangi gizli çılgınlıkları barındırdığını ve hangi büyük suçu işlemeyi düşlediğini sorarız." Bu sakin işveren, yalnızca yüzeysel olarak serinkanlı ve olgun davranarak işçinin çocukça öfkelenmesini sağlamıştır. "Derdin ne senin?" Bu soru bireyselleştirici bir sorudur; açıklamak ve haklılığını göstermek amacıyla kendi üzerinizde yoğunlaşmanıza yol açar. İşverense kendine ilişkin hiçbir açıklamada bulunmamıştır: O etkilenmez, etkide bulunur. Bu dengesizlik onun özerkliğinin temelidir.(...)

Ast tanınmak için uğraşır; üstünün kendisine kayıtsızlığına son vermek, kendisini bir kişilik olarak algılamasını sağlamak istiyor. Tanınma çabası ve kayıtsızlık arasında gidip gelen bu oyun kişiler arasındaki bağı güçlendirmektedir. Üst, tanıma mekanizmasının denetimini elinde tutar; astın hedeflediği ödül, üstün dikkatini çekebilme. Bu çerçevede yadsıma, özgürlüğe götüren bir adım değildir. (...) Bu tavırlar işçilerin kendi iç dünyalarının üstlerinden daha az geliştiğine inanıp taleplerini ifade etmede çekingen davranmalarına yol açar. İşveren, özerk bir otorite olarak işçisine etkide bulunmaktadır; bu etki, itaatsiz işçinin, kendini kabul ettirmek zorunda hissettiği güçlü kişiye bağlanmasını sağlamaktadır.

Paternalizmin insanlara sahte bir ilgi gösterdiğinden söz etmiştik. Burada da, özerklik iktidarı maskeleyerek başka bir yanılsama yaratır; böylece iktidarın kaynağı gizlenir ve gayrişahsi görünmesi sağlanır. Bu maskeleyme, "etki" sözcüğünde somutlaşır.

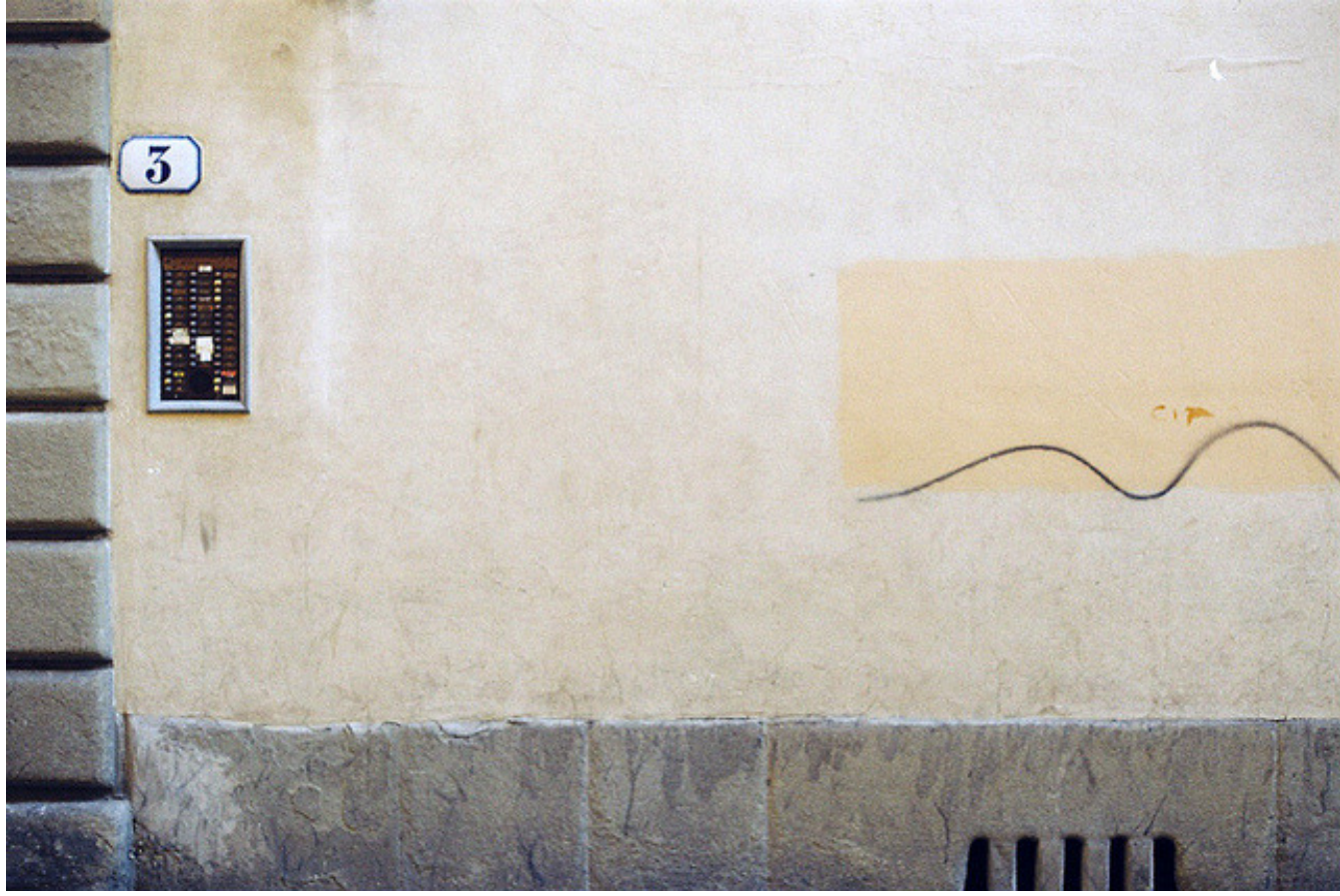
Richard Sennett

"Otorite", Çev. Kamil Durand, Ayrıntı Yay., 2.Baskı, 2005, s. 112-115

Fotoğraf: Emin Karabal

491

Kendi bedenlerimizde yüzmemize izin verin,
ruhlarımızı ruhlarımıza terk edin. (A. Artaud)

Wittgenstein'in yeni yöntemi, önceki dönem felsefesindeki dil eleştirisini kendi kendisine uygulamaya başlamasıyla gelişmiştir. Önceki dönem eleştirisinin ardındaki dil kuramı olgu söyleminin özüne ilişkin küçük bir sezgiler öbeğiyle temellenmekteydi. Bu sezgiler içerik taşıyan zorunlu doğruluklar olarak düşünülmekteydi. Fakat, içerik taşıyan zorunlu doğrulukların önceki dönem dil kuramı içine nasıl yerleştiğini ya da bunların daha başlangıçta nasıl kurulmuş olduklarını görmek güçtü. (...) Yeni yöntem üzerine şimdiye değin söylenen şeyler, kökeninden anlaşılacağı gibi deneysel olduğu, tikel olguya büyük bir saygı gösterdiği ve bir bilimden çok sanatı andırır. Bilimden çok sanatı andırışının nedeni, tikel durumlardaki ince ayrımların herhangi bir kuramda değil, gerçek dilsel uygulamaların özenli betimlemelerinde ve göz kamaştırıcı örnek düzenlemelerinde sunulabilişidir.

David Pears

"Wittgenstein", Çev. Arda Denkel, Afa Yay, 1985, ss. 107-108

"Artık güz mü geliyor?" diye sordu büyükannem, duyulmaz bir sesle.

Rüzgâr çabuk kuruyan elma yapraklarını, çürümüş çam ve kil kokan ıslak tozları, bir muştu böceğini ve perdeleri odaya doldurdu. Komşu suratını astı, sakalını kaşıyarak,

"Kış erken gelecek," dedi babama, "usandıracak gene."

Koyu bulutlar toplanıyordu. Küçük saat çaldı. Rüzgâr karanlık bir havayı perdelerle doldurdu. Gözlerimi kısıp dışarı bakınca evin büyük bir gemi gibi ağır ağır gittiğini gördüm. Birden küçük bir sağanakla ürperdi hava. Saçaklara sesli, iri damlalar döküldü. Üşür gibi oldum. Yeni alınmış, bomboş, ak defterin ya da çıkmaya hazırlandığım bir yolculuğun o sevimli, kaygan dili geçti içimden. Hemen çekip gitmek, çekip gitmek, çekip gitmek... Kalktım, bir bardak su içtim.

Onat Kutlar

"İshak'ta yer alan "Çatı" adlı öyküsünden...

BİR ŞİİRİN GELİŞİ

İlmekler atar
günlerin yatay rüzgârlarına
bir yağmur başlangıcı gibi belirsiz.

Uzakta boşanan bir yayın, açık havada
çınlayan çekiç seslerinin ve bir omuza
yaslanmış ağlayan güzel bir yüzün
parmak uçlarıyla gelir, yaklaşır.
(...)

Onat Kutlar

"Unutulmuş Kent", Ada Yay., 1986, s.76

Büyük Türk şairi Nâzım Hikmet'in, on üç yıl, bir adli hata yüzünden hapiste tutulduğu hakkında, yetkili hukukçular tarafından açıklanan hakikat yurdumuzda ve dünyada büyük akisler doğurmuştur. Durumun bir an önce düzeltilmesi için elan harekete geçilmemesi, yetkili makamlar nezdinde yapılan, memleket içi ve memleket dışı, türlü müracaatların bir netice vermemesi cemiyetimizi ağır bir sorumluluk altında bulundurmaktadır. Başladığı ikinci açıklık greviyle Nâzım Hikmet'in her saat ölüme yaklaşmakta bulunması karşısında Türk vatandaşı olarak, insan olarak, meslektaş olarak, yüklenilen soruma katılmadığımızı önemle belirtir ve bu maksatla 12 Mayıs tarihinden başlamak üzere iki gün aç durmaya karar verdiğimizizi umumi efkâra bildiririz. İki günlük açlığı bir gün dahi aç kalmamış olanlar arasında bile, küçümseyenler çıkacaktır. Ama bunun bir kahramanlık olmadığını, sadece temsili bir hareket olduğunu, bu açlığa karar veren şairler de bilir. Çünkü bizim memlekette şairin günlerce aç kaldığı az görülen hallerden değildir. Belirtmek istediğimiz ikinci bir nokta da bu hareketin siyasi bir hareket olmadığı, meslek kaygısıyla girilmiş bir hareket olduğudur. Aynı haksızlığa bir başka büyük şair de uğramış olsaydı aynı işi yapardık.

*Melih Cevdet - Oktay Rifat - Orhan Veli
Yaprak Dergisi, 15 Mayıs 1950*

(...)Bizde anlamsız şiir deyince, bir şey söylemeyen, bir şey anlatmayan şiir sanılıyor. Olur mu öyle şey! Bir şey anlatmamanın en kestirme yolu susmaktır. Her ağzını açan, ister istemez, bir şey anlatmak sorumluluğunu yüklenir. Anlamsız şiir, bir şey anlatmamak şöyle dursun, bize anlamlı şiirin anlatmadığı şeyleri anlatıyor, bizi insandan uzaklaştırmak şöyle dursun, bize insan gerçeğinin, dış gerçeğin ta kendisini vermeye çalışıyor. Bugünkü şiir, gerçeği yakalamak peşindedir. Diyeceksiniz ki gerçeğe ulaşmanın bir yolu var, o da akla başvurmak. Bilim için belki doğru olan bu söz, şiir için doğru değildir. Çünkü şiirin aradığı, gerçeğin başka bir yönüdür. Şiir, gerçeği, heyecan veren yönüyle arıyor.

(...)

Bugünkü anlamcılar da bir bakıma gerçeküstücüler gibi yanılıyor, bilimsel bilgiyle, şiirsel bilgiyi birbirine karıştırıyorlar, bu iki kolu ayırt etmek istemiyorlar. Georges Mounin adındaki eleştirmeci, şiirsel bilgiyi, heyecana dayanan bilgi (connaissance émotionnelle) olarak tanımlıyor. Gerçek karşısında duyulan heyecan şiirin konusudur. Eski şair, bu heyecanı duyuma aykırı bir şekilde aklında dondurarak, akıl yoluyla anlatırdı. Bugünkü şair bu heyecanı gene aklın ışığında, ama aklın dışından, daha canlı, duyuma daha yakın olarak vermeye çalışıyor.(...)

Gerçeğe ışık tutmakta gösterdiği başarı yeni şiirin erdemlerinden biri. Daha başka erdemleri de var yeni şiirin.

Oktay Rifat

Yeditepe Dergisi, 8 Aralık 1958

(...) Bir iskemle görmedim ki ayak değiştirsin, bir yatak görmedim ki şaha kalksın. Masalar, yorulduklarında bile, dizüstü çökmeye kalkışmazlar. (...)

Pek seyrek olur. Dünyanın eksenini gıcırdayıp durur. Her şey kalakalır o anda: Fırtınalar, gemiler, vadilerde otlayan bulutlar. Her şey. Çayırdaki atlar bile, bitmemiş bir satranç oyunu gibi.

Bir süre sonra dünya başlar yeniden dönmeye. Okyanus yutup kusar, vadiler buhar salar, atlar siyah çayırdan beyaz çayıra geçerler. Havanın havaya çarparken çıkardığı sesin yankısı duyulur bu ara.

Zbigniew Herbert

Çev: Erdal Alova

50 Yılın Ardında; “İKİNCİ YENİ” Anketi

“İkinci Yeni” şiir akımının imgeselliğinin, şairaneliğe ve topluma karşı takındığı tavrın poetik açıdan geçerliliğini sürdürüp sürdürmediğini araştırmak ilginç bulgulara ulaşacağımız önemli bir gayrettir. 1955-60 yıllarında yaşamsal karşılığını fazlaca bulamayan “İkinci Yeni” akımının savunduğu şiirselliğin bugün - yani 50 yıl sonra, 2010’larda- daha tutarlı bir şekilde içselleştirildiği, yaşamsal ve duygudurumsal örtüşme açısından da yerine oturduğu, yerini bulduğu söylenebilir. “İkinci Yeni”nin önerdiği sezgisel şiir, bugün, şiir okuyucuları tarafından duyulmakta, yoğunlukla hissedilmektedir. O günler için anlamsız kabul edilen “İkinci Yeni” şiir akımı, anlamını bugünlerde bulmaktadır. Günümüz şiirinin imgesel birimlerinde, biçimsel özelliklerinde ya da yapıtaşlarında bazı ufak kaymaların olduğu, edebiyat ortamında bu yönde bir yenilik arayışının başladığı da aşikârdır. Ancak, bu arayışlarda duygudurum ve imgelem açısından “İkinci Yeni bitiyor, bitti!” diyebileceğimiz bir seviyede miyiz? Ya da İkinci Yeni şairleri de tarihin süzgecinden geçip, o günlerde farkedilmeyen, kabul edilmeyen bir “sahici yeni” mertebesine doğru ayrılmışlar mıdır? Şiirsel açıdan “İkinci Yeni”den geriye hangi şairler kalmıştır? Yeni kuşaktan hangi şairlerin şiirleri “İkinci Yeni” kapsamındadır? “İkinci Yeni”den geleceğe doğru uzanan farklı bir şiir gayreti var mıdır, belirginleşmiş midir?

Tüm bu karmaşaya biraz aydınlık getirmek için Evvel Fanzin olarak, **50 Yılın Ardında; “İkinci Yeni”** adında bir anket başlatıyoruz. Anketimiz kapsamında yan sütunda bulunan sorulara cevap arayacağız:

-Sizce, “İkinci Yeni” şiir akımı bitti ya da eskidi mi?

-Sizce, “İkinci Yeni” şiir akımının öncü şairleri kimlerdir?

-Yeni kuşakta İkinci Yeni’ye dahil olmuş ya da İkinci Yeni’yi devam ettiren şairler var mıdır? Var ise kimlerdir?

-Bugün, Türk şiirinde, İkinci Yeni’nin ardından oluşmuş ve onun kadar ön plana çıkmayı başarabilmiş bir şiir akımı var mı? Var ise bu akımın getirdiği yenilik nedir? Bu akıma bağlı şairler kimlerdir?

-Geleceğin şiiri nasıl olacak, şiirimiz nereye yönelecek?

Anket sorularını <http://zaferyal.kuzeyyildizi.com/ikinci yeni2011.html> adresinde yer alan online anket formunu doldurarak ya da dortdokuzbir@gmail.com adresine e-posta atarak cevaplayabilirsiniz.

Ankete verdiğiniz cevaplar **Şubat-2011**’in son haftası **Evvel Fanzin** (<http://zaferyal.kuzeyyildizi.com/blog>) ile eşanlı olarak birçok platformda paylaşılacaktır. “İkinci yeni” poetikasının günümüzdeki işlerliği ile gelecekteki konumunu araştırdığımız bu ankete katılımınız, ilginiz ve desteğiniz için şimdiden çok teşekkür ederim.

Yokoluşlarının ağıtını yazan o kifayetsiz muhterislerle senin ilgilenmeyişinin 2010’lardaki yüzüdür 491... BİR “Evvel Fanzin” cakasıdır ve Kadıköy tribidir. KATIL!

<http://zaferyal.kuzeyyildizi.com/491.html>

dortdokuzbir@gmail.com